

Daniel qhelqa - Pachak soqtachunka hukniyuq

Romaq ruwasqan Bibliaq profecianpa rikuynta sayachiypi: Daniel qhelqapa chunka hukniyuq kapitulanmanta sut'inchay allinta qhawarispa

Jeff Pippenger
2024-03-27

Danielpa chunka hukniyuq qillqapa rikch'ayninmi Bibliamanta llaqa willakuy rikch'aykunapa hatun ñawpaq qhawaynin kasqa, hinaspa chunka hukniyuq qillqapa rikch'ayninqa Roma nisqapa unanchawanmi sayachisqa.

Chay tiempu-kunapiqa achkakunaqa uray laduq reypa contra sayarinqaku; chay hinallataq llaqtaykimanta suwa runakunaqa hatarinqaku, mosqoyta sayachinankupaq; ichaqa urmanqaku. Daniel 11:14.

Jonesqa ñawpaq versículota kayhinata rimarin:

“Amor runakuna huchankupa tupunta hunt'achiptinku, paykunapa rantinpi Diospa llaqtan Israel churasqa karqa. Israelpas, mana Diosta reqsiq runakunapa ñanninta qatipaspanku, huchankupa qerunta hunt'achiptinkupas, Diosqa Babilonia qhapaq suyu-ta hatarichirqa, hinaspataq llapanta qechurqa. Babiloniapas huchanpa qerunta hunt'achiptin, kamachiyqa Persia-man transferisqa karqa. Hinaspataq angelqa Persia runakunapa millay mana allin ruwayninkuwan kutirichisqa kaptin, Grecia-pa príncipe-n hamun, hinaspataq chayta llapanwan picharparin.”

“¿Imanallaq Greciaq atiyninga kanan karqa? ¿Hayk'aqtaq p'akikunan karqa? 'Huchallikuqkuna hunt'aman chayamuptinku.' Chay naciónqa sayanmi mana allin ruwayninkunapa tupun hunt'achisqankama, hinaspan chaymanta atiyninga huk qhapaq suyuman apasqa kan. Chay atiymanmi apasqa karqa Romano atiyipi, Daniel 11:14 nisqanmantam yachanchik. 'Chay p'unchaykunapiqa achkakunañan sayarinqaku uray reypa contranpi; hinallataq llaqtaykimanta suwaqkunaqa allichakunku visión nisqata sayachinankupaq; ichaqa urmanqaku.' Kay naciónqa suwaq nación hina reqsichisqa kachkan—suwaqkunapa churinkuna hina, textoq patanpi nisqan hina.”

“Kaykunam kanku, kunan pacha qhapaq suyu paykunaman qusqaña, chayqa imapaqtaq?—'Suwakunaq churinkuna hatarinqaku rikch'ayta sayachinankupaq.' Kay nasyun rikurimuchkan chayqa, chaymanta haykun chay rikch'ayta sayachiq kaq; chaymi rikch'aypa hatun yuyayninmanta huknin hatun imapas, Diospa profetakunanta tukuy pachapaq qusqan rikch'aypa siq'inpi huk kuraq señalnin.” A. T. Jones, *The Columbian Year and the Meaning of the Four Centuries*, 6.

Jones nisqa nin: Roma atiyniyoq kallpa “rikurinaman hayk'umuptinqa, chaypim yaykun chay imapas allinchasqa” ... “rikuy ñanta Dios profetakunawan wiñaypaq qosqanta.” Millerpa historiapiin Protestantekuna yachachirqanku, kunan Laodicea Adventismo hina, qam llaqtaykimanta suwa runakuna Antiochus Epiphanes-ta sutichasqankuta, Seleucida reyta, payqa

175-manta 164 a.C. kama kamachirqan. Payqa Seleucida dinastiamanta karqan, chay dinastiataq huknin karqan griego qatiq estado-kunamanta, Alejandro Hatunpa imperion t'aqasqa tukusqanmantaraq llusqsimuq. Kay asunto nisqapi mana acuerdopi kayqa Millerita historiapi ancha sut'i karqan, chayrayku Antiochus Epiphanespa reqsichisqanqa 1843 watapi ñawpaq pioneroq tablapi rikuchisqa kachkan.

Antíoco-manta siq'ichisqa kay siq'ipiq sapallanmi qhawachin mana tarikusqanta Diospa sut'inchasqa Siminpi. Chayqa churasqam kashan chay pacha Protestantekunapa llulla yachachikuyninkuta kutichinapaq, mayqinchus kunanqa Laodicea Adventismopa llulla yachachikuyninña. Ichaqa mana allinta yachakunachu William Miller hamusqachu manachu unanchaspa allin sunquwan chay hatun ancha ancha chanin kasqanta, Roma kasqanta kay pachapi atiyniyuq kallpa, mayqinchus sayarichin “Diospa profetakuna nisqanpi wiñaypaq qosqan qhawariypa siq'ininta”; ichaqa sut'illam kasharqa allinta amachanapaq kay chiqaqta, Romaq qhawariyta sayarichisqanta.

Maypichus mana rikuy kachkanchu, chaypi runakuna chinkapun: ichaqa kamachikuyta waqaychajqa, kusionqa kachun. Proverbios 28:14.

Salomón qillqarqanmi maypipas mana rikuy kaqtin runakuna wañunku nista, hinaspapas hebreo simipi “rikuy” sutiy, chunka tawaq versículopi, chaymi kikin simi Salomónpa proverbionpi kaqwan. Chay rikuyqa kawsaypas wañuytas kasqanman hina huk asunto mi, hinaspapas “rikuy” nisqaqa Romaq unanchanwan takyasqa kachkan. “Rikuy” simi chunka tawaq versículopi kaqqa, Habacuc iskay ñiqin capítulopi rikuytaq kaq kikin simim.

Ñuqaqqa sayanisaqmi qhawanaypa patanpi, torre patamanpas churakuspa; qhawasaqmi imatataq pay niwanqa, imatataq kutichisqa huchuychasqa kaptiy. Hinaptinmi Señor kutichiwarqan, nistas: Qillqay rikuchisqata, sut'itaq qillqaray tawanakunapi, ñawirispaqa phawayta atinampaq. Rikuchisqaqa manaraqmi chayasqa pachapaq kachkan, ichaqa tukukuyninpiqa rimanqapuni, manataq llullakunqachu. Tardaykuspapas, suyapay; cheqaqtapuni hamunqa, manataq tardanqachu. Habakkuk 2:1–3.

Qallariy huk versículo hukpi “reproved” nisqaqa “argued with” ninmi. William Millerqa rikch'achisqa watiqmi karqa torre patapi churakusqa, ñawpaq ñiqin angelpa, iskay ñiqin angelpa kuyuy willakuyninpa historiampi; hinaspa profétic simbolismopi imatachus kutichinanpaq tapukuptin, payman nirqaku rikhuriyta qillqanampaq, chay rikhuriyta Roma simbolowan takyachisqa kashan. Kay cheqaq kaywan hina, Milleritakuna 1843 wata qallariy cartata ruraspa, Habacucpa kay kimsa versículonkuna hunt'asqankupi, chay debateman yaykusqankumanta sonqonpi kashaqta qhawayman churarqunku. Mana iskayrayaymi chay pacha mana entienderqankuchu, Antiochus Epiphanes sutiyaqqa rikhuriyta takyachiq atiyniyuq kasqanmanta upa argumento-man cartapi qhawachisqanku Habacuc capítulo iskaypa debatenta rikuchisqanta; ichaqa Hermana White nirqan chay cartaqa “Señorpa makiyninwan pusasqa karqa, manataq hukman tikrasqa kananchu,” chayrayku chay cartapi debate-man qhawachiyqa Diospa makiyninmantan karqa.

Milleritakunaqa allinta hamurqanku huch'uy llakikuy ñawpaq kaq, Abril 19, 1844 p'unchawpi, suyay unaykuy tiempota qallarisqanta, Habacucmanta willakusqaman hinallataq Mateo qillqasqapi chunka sipaskunamanta rikch'achiyman t'inkisqanta. Hinallataq hamurqanku yachayman iskaynin profeciakuna Ezequiel qillqapa chunka iskayniyuq capitulowan chiqap llank'anusqanta, maypichus Ezequiel sut'inchán huk tiempo pacha kasqanta, chaypi sapa rikuyta ruwaynin hunt'akunanpaq. Chay simi "rikuy" nisqaqa, kunan ñuqanchik qhawarisqanchik hebreo simillataqmi. Chayraykun Jones allinmi nisqanpi: "Mayk'aq" Roma "rikurimun escenario pataman, chaypacha yaykun chay rikuyta sayachiq, chay rikuyq hatun munayninmanta huknin kaq, huk sapan hatun señalmanta rikuyta siq'inpi, Diospa profetakunawan tukuy tiempoqpap qosqan." Romaqa Diospa profético Simiq llapan rikuyta sayachin, aswan sut'itaqmi Romaqa chunka hukniyuq capitulopa llapan ruwasqa estructura patapi sayasqa kachkan.

Hermana White Danielpa chunka hukniyuq kapitulonpa qhepa hunt'akuyninmanta rimaripa, nisqantaq "kay willakuy hunt'akusqanpi achka historiakuna kutimanta ruwayman kutichisqa kanqa," nispan, reqsichinña Danielpa chunka hukniyuq kapitulonpi ñawpaqta hunt'akusqa historiakunaqa Danielpa chunka hukniyuq kapitulonpa qhepa versículonkunaq rikch'aynin kasqanta. Chay qhepa versícukunaq yachachikuyninqa norte llaqtapa reyñinmantaqa, paymi chaypi kunan pacha Roma-ta reqsichin. Chayrayku, Danielpa chunka hukniyuq kapitulonpi kutimanta rikurimuq historiakunaqa, Roma-ta reqsichiq historiakunan.

Chunkaq chunka hukniyuq qapitamanta qhepa suqta versikulukunaqpi, kunan pacha Roma (norte llaqtapaq rey) kimsa geográfiku atiykunata atipan. Chusku chunka versikulupi sur llaqtapaq reyta atipan (ñawpaq Unión Soviética 1989 watapi), sumaqa allpata (Estados Unidos, manaraq karu punchawkunapi hamuq domingo kamachiypi), hinallataq Egiptotapas (llapa kay pachata, Naciones Unidas nisqawan rikuchisqa). Daniel chunka hukniyuqpi mana cristiano Romaqa rikuchisqa kachkan kimsa geográfiku atiykunata atipaspa chay pacha reqsisqa kay pachata hap'inanpaq; chaymanta papal Romaqa rikuchisqa kachkan kimsa geográfiku atiykunata atipaspa kay allpata hap'inanpaq.

Roma paganaqa ñawpaqtaqa kay capítulopeqa tawa chunka tawañiqin versículopi rimarisqa kachkan, chaywanmi musuq rikch'ayta sayachiq unanchasqa kasqanta reqsichinapaq; ichaqa atiyta hap'iyin manam tawa chunka soqtayuy versícukama rimarisqachu. Alejandro Hatunpa qhapaq suyunaqa Diospa profético Simi hunt'asqanman hina tawa rak'iman rakisqa karqan; ichaqa chay tawa rak'ikunaqa utqayllam iskay hatun awqakuna-man huñunakapurqan, chaykunataqmi profético willakuypi "uraymanta reynisqa" utaq "hananmanta reynisqa" nispa reqsichisqa kanku, chay willakuytaq capítuloq tukukuyninkama purin. Tawa chunka tawañiqin versículopiqa Romapa wiñaq atiyinmi rikch'achisqa, chaymi rikch'ayta sayachiq atiy kasqa; ichaqa kaypi rimasqakunaqa Alejandroq qhapaq suyunpa puchukuna ukhupi ch'aqwaykuna-m, chaykunaqa norte reynisqawan sur reynisqawan sut'inchasqa rikurichisqa kanku.

Chunkaq kinsa chunka phisqayuq versículopi, iskaynin rey kunaqa chay p'itip-p'itipiray kachkanku, hinaspa chay norte llaqtapi reyqa atipachkan. Ichaqa chunka suqtayuy versículopi Roma hamun, hinaspa chay versículoqa nin: "Ichaqa paymi paypa contra hamuq," nispa; kayqa niyta munan, Roma hamuspa chay norte reyta contra rimasqanpi, paymi chayraq sur reyta

atipachkaq karqan, chay norte reyqa manañam Roman contra sayayta atinchu. Roma atipan, hinaspa chunka suqtayuy versículopi, Romaqa Judápa sumaq allpampipas sayanan karqa. Chunka qanchisniyuq versículopi Romaqa “uyanta churinga llapan qhapaq kayninwan yaykunanpaq” nisqa kachkan. Payqa chay norte reyta hap’irqan, paypa ñawpaqenpi mana sayay atiqta; chaymantataq Judáta hap’irqan; chaymanta Egiptoman yaykurqan.

Chay pachakunapim achkakuna hatarinqaku uray suyupa qhapaq reyninpa contra; chaynallataq llaqtaykimanta waqlliqlakuna hatarinqaku musqhoyta sayachinankupa; ichaqa urmaqkuytaqmi. Chaymanta hanaq suyupa reynin hamunqa, allpa sayachisqata rurachinqa, sinchi amachasqa llaqtakunataq hap’inqa; uray suyupa makinkunapas manam sayayta atinqachu, nitaq akllasqa llaqtanpas, nitaq kallpapas kanqachu sayarinanpaq. Ichaqa paypa contra hamuqqa munasqanman hina ruranka, manataq pipas paypa ñawpaqenpi sayanqachu; paytaq sumaq allpapi sayarinqa, chay allpataq paypa makinwan tukuchisqa kanqa. Chaynallataq uyañanta churaykunqa llapa qhapaq suyunta apamuspa yaykunanpaq, cheqaqkuna paywan kuska; chhaynataq ruranka. Warmikunapa ususinmanmi qunqa, payta waqlliylakuspa; ichaqa paypa ladonpiqa manam sayanqachu, nitaq paypaqchu kanqa. Daniel 11:14–17.

Kay qillqakunapi rikuchisqa atipayqa Daniel pusaq kaq kapitulopi nisqapa hunt’akuyninmi.

Hukninmanta hukninmantaq lloqsimurqa huk huch’uy waqra, mayqinchus ancha hatunyarqa, urayman, inti lloqsimuy lado-man, hinaspa sumaq allpa-manpas. Daniel 8:9.

Versículo nuevipi uchuy waqraqa Roma pagana-mi, chaymanta versículo nuevipi reqsichin, capítulo once-niyqipi versículo catorce manta diecisiete kama nisqakunawan hinallataq, Roma paganaqa kimsa geografiapi kaqkuna-ta atipaspa pacha llaqtakunapi kamachikuyninta hap’iq kasqanta. Chay entidadesqa karqan uray (Egipto), inti lloqsimuy lado (Siria, norte rey), hinaspa sumaq allpa (Judá). Versículo dieciséis hinaspa diecisieteq historianninqa rikuchkan tipota hina, versículo cuarenta manta cuarenta y tres kama nisqakunapi Roma modernoq historiamanta kimsa patapi atipaymanta; imaraykuchus Hermana White nisqan hina, “Kay profecía hunt’akusqanpi pasasqa historiapa achka partiyninqa yapamanta ruwasqa kanqa.”

“Egiptoqa manam atipayta mana atinqachu Antiocoq ñawpaqenpi, chinamanta Antioqus manam atipayta mana atirqachu Romanokunaq ñawpaqenpi, paykunaqa kunan paypa contran hamurqanku. Mana mayqin qhapaq suyukunañachu kay hatarichka kallpata hark’ayta atirqanku. Siriaqa atipaykusqa karqan, hinaspa romano imperioman yapasqa karqan, Pompeyo, a. C. 65 watapi, Antiochus Asiaticus-ta imaymanan kaqninmanta qichuspa, Siriata huk romano provincia-man tukuchiptin.”

“Chayllataq kallpallam kikinmi Hatun Allpapi sayarinan karqa, chaytataq tukuchinanpaq. Romaqa Diospa llaqtan judíokunawanmi huñunakuywan tinkisqa karqa, Cristo manaraq paqariptin 162 watapi; chay p’unchaymanta-pacham profetapa pachak yupaychayninpi reqsisqa chiqanta hap’in. Ichaqa, Judea suyupim mana cheqaq atipaywan kamachiyta chaskirqachu Cristo manaraq paqariptin 63 watakama; chaymantaq qhipaman kay hinata ruwakurqa.”

“Pompeyo Ponto llaqtapa rey Mítridatespa contran rurashqan puriynta tukuspa kutimuptin, Judeapa coronanpaq iskay atipanakuykuna, Hircano wan Aristóbulo wan, maqanakusharqanku. Paykunapa causan Pompeyopa ñawpaqninman chayarqan, paymi utqaylla repararqun Aristóbulopa mañakusqan mana chaninnaq kasqanta; ichaqa munarqan chay asuntopi fallo quyta qipaman churayta Arabia lawman unaymanta munasqan puriyninmanta kutimusqankama, hinaspataq kutimuspa, paykunapa asuntunkunata ima hina justaq hinallataq allin kasqanman hina allichananta prometispa. Aristóbuloqa, Pompeyopa cheqaq yuyayninkunata unanchaspa, utqaylla Judeaman kutirqan, runankunata armachirqan, sinch’i amachakuyta wakichikurqan, imayna kaptinpas corona waqman qosqa kananta ñawpaqmantaraq rikuspalla, chayta hap’ipakuyta mana saqespalla. Pompeyoqa ayqepta qayllanmanta qatirqan. Jerusalénman asuykaptin, Aristóbuloqa ruwasqanmanmanta pisi-pisimanta llakikuyta qallarisa, tinkuq llusqirqan, hinaspataq tukuyta kasukunanpaq, hatun qullqitapas qonanta nispá, asuntos allichayta kallpachakurqan. Pompeyoqa chay ofrecesqanta chaskispa, Gabiniota, huk t’aqa soldadokunapa umalliqnin hina, qullqita chaskiq cacharqan. Ichaqa chay teniente general Jerusalénman chayaspan, punkukuna paypaq wichq’asqa kashaqta tariqan, perqakunapa hawanmantañataq willarqanku llaqtaqa mana chay acuerdoman sayananpaq kasqanta.”

“Pompeyoqa, kay hinallata mana llullachisqa, mana castigasqa qhiparinanpaqchu, paywan kуска waqaychasqan Aristobulo sutiyuqta fierroman churaykuspa, chaymantataq llapan ejercitonta pushaspa usqhayllata Jerusalén llaqtaman rin. Aristobuloq yanapakuqninakqa chay llaqtata amachayta munarqanku; Hircanoq yanapakuqninakña punkukunata kichariyta munarqanku. Qhipa kaqkuna aswan achka kaspera, atipaqaspa kaspanku, Pompeyota llaqtaman mana hark’asqa yaykuchirqanku. Chayrayku Aristobuloq qatipaqninkuna temploq urqunman kutirikurqanku, chay cheqata amachanankupaq hina tukuy sunquwan kamarisqa, imaynan Pompeyoqa chayta urmachiyta munarqa hina. Kimsa killapa tukukuyninpi perqapi huk kichasqa ruwasqa karqa, maqanakuywan yaykunapaq aypaq, chaymanta chay cheqaqa espada puntallawan hap’isqa karqa. Chay manchay wañuchikuypi chunka iskayniyuq waranqa runakuna wañuchisqa karqanku. Chayqa sonqota nanachiq rikuyti karqa, nispá historiadorqa qhawachin, sacerdotekuna, chay pacha Diosta yupaychana llamk’aypi ocupasqa kashaspanku, thasilla makiwan, mana kuyuriq yuyaywan ima ruwayninkuta ruwaspa qatirqanku, hinaqa mana yachasqankuman hina chay waqlli hatun ch’aqwaymanta, maypicha llaqa muyuriqninkupi masinkuna wañuchisqa karqanku, hinallataq achka kuti kikinkupaq yawarninku sacrificionkupa yawarninwan chaqrusqa karqa.”

“Saqipasqaña guerrata, Pompeyo urmayachirqan Jerusalén llaqtapa murallankunata, askha llaqtakunata Judea suyupa kamachikuyninmanta Siria suyupa kamachikuyninman apachirqan, hinaspataq judíokunaman tributo paganankupaq churaykurqan. Chayhinataq ñawpaq kutipi Jerusalén llaqtata atipaywan churakurqan chay atitya makinkunaman, mayqinchus ‘sumaq hallp’ nisqata fierro maki hap’iywan charirqan tukuyta tukuchinankama.”

“VERSÍCULO 17. Payqaqa llapan qhapaq suyupá kallpanwan yaykunapamí uyanta churanka, kuskañataq cheqaq runakunata apaspa; chhaynataq ruwanka: warmikunapa ususinmi payman qusqa kanqa, waqllichinampaq; ichaqa paypa ladonpiqa manan sayanqachu, nitaq paypaqchu kanqa.”

Ñam qillqakunapi hukmanta aswan kutitaña qhawarqanchikña, imaynatas Daniel chunka hukniyuqpa kinsa chunka versículonwan tawa chunka hukniyuq versículonwanpas tupaykuchkan, chaynam kinsa chunka versículonpa, chanta hukniyuq versículonpa historiankupas kimsa waqrangkuna saphipi urqusqakunawan tupaykuchkan.

Hinallataq Daniel qillqap pusaqniyuq kapitulumanta, tawaq chunka isqunniyuq versiculopi, kimsa allpa suyukunapi atipaykunata rikuchin, chaykunam pagano Roma-ta tronoman churaraq karqan; hinallataqmi waqra kunata saphiwan llusqichiyqa (Heruli, Ostrogodos, Vandals nisqakunata rikuchispa) kimsa allpa suyukunapi atipaykunata rikuchirqan, chaykunam papal Roma-ta tronoman churaraq karqan. Iskay historiaqkunapas Daniel qillqap chunka hukniyuq kapitulumanta tawa chunka versiculomanta kimsa chunka kinsayuw versiculokama tupanku; chay kimsa waqra kunata saphiwan llusqichiytaq kimsa chunka versiculowan huk kinsa chunka versiculowan historiawan tupam.

“Danielqa waqakunata yuyayman churarqun. Chaykunapurapi huk mana reqsisqa kuyuy rikurirqan. Huk huch’uy waqa (ñawpaqtaqa huch’uymi karqan, ichaqa qhepamanqa mas kallpasapa tukuspa mas hatunña kasqan masinkunamanta) paykunapuramanta oqarimuspa sayarirqan. Manam sasallataq kikinpaq huk kiti tariyta huntaspa qhepakuyta munarqanchu; wakinkunatapas t’iqraspa qarqunan karqan, hinaspataq paykunap tiyanankunata qichunan karqan. Kimsa qhapaq suyukuna paypa ñawpaqenpi saphipita oqarisqa karqanku. Kay huch’uy waqa, imaynan chayta qhepaman aswan hunt’asqa rikuchisunchik hina, papadokuna kamachikuyninmi karqan. Paypa ñawpaqenpi saphipita oqarisqa kimsa waqakunaqa Herulokuna, Ostrogotokuna, hinaspa Vandalokunam karqanku. Chay oqarisqa kasqankupaq

imarayku chayqa kaymi karqan: papal jerarquía yachachisqanman hinaspa nisqankunamanmi sayarqanku; chayraykun Roma obispoq iglesiapi aswan hatun kamachikuyninmanpas contra karqanku.

“Hinallataq ‘kay waqra ukhupiq runapa ñawin-hina ñawikuna karqan, hinallataq hatun rimaykunata rimaj simipas,’ ñawikunaqa allin unanchasqa kanku papal jerarquía sut’i yuyayniyuq kayninta, ukhu qhawariyninta, astutiasqanta, llullakuywan atipayta yachasqanta, hamuqta ñawpaqmantapuni rikuyta atinanta; hinaspa hatun rimaykunata rimaj simiq, Roma llaqtapi obispokunapa hatunchakuq mañakuyninkunapa allin unanchasqanmi.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 132–134.

Romaqa Bibliaq willakuyninmanta profecía rikch’ayninta sayarichin, chaymanta aswanqa Danielpa chunka hukniyuq kapitulumanta rikch’ayta. Chay kapitulumpi, Millerita kuyuy ñawpaqman hunt’asqa karqan profética historiapa achka rakikunam, Daniel chunka hukniyuqpa qhepa suqta versiculonkunapi yapamanta rurasqa kanan karqan. Kimsa geográfota hark’akuna atipaynin, mayqenchus pagano Roma hinallataq papal Roma-taq trono patapi sayarichirqan, chayqa chunka hukniyuq kapitulumpi rikuchisqa kachkan, iskay rikuchiynunaqa kay pachapi musuq Roma yapamanta trono patapi sayarichisqa kanan p’unchawta tipifican. Romaqaqa rikch’ayta sayarichin, hinaspataq Pablo reqsichin papal Romaqa tiemponpi rikurichisqa kasqanta.

Ama pipas ama llullachisunkichu ima hinallapipas; chay p’unchayqa mana hamunqachu, ñawpaqta huk hatun witikuy mana chayamunankama, hinaspa hucha runa mana rikuchisqa kanankama, chinkaypa churin; paymi sayan hinaspa hatunchakun tukuy Dios sutichasqa patapi, utaq yupaychasqa patapi; chay hinaqa payqa Dios hina tiyarin Diospa templonpi, kikinmanta rikuchikuspa Dios kasqanta. ¿Manachu yuyarinkichik, qankunawanraq kaspay, kaykunata nisqayta? Kunanqa yachankichikña imachus hark’achkan paypa pacha chayamunanpi rikuchikunampaq. 2 Tesalonicenses 2:3–6.

Papakuna kamachiyqa 538 watapi Bibliapa profecianpi pichqañiqin qhapaq suyu hina tronoman yaykurqan, chayrayku askha runakuna, soqtayquq versota yuyarispankuqa, mana iskayrayaspa yuyankumanmi Pabloq ninanqa “Papakuna kamachiyqa 538 watapi rikuchisqa kanqa” nisqanta. Kayqa allinchu kanman, ichaqa aswanqa iskay ñiqin chiqaq kayllam Pablo ima sut’ichasqanmanta. Pabloqa, llapa profetakunahinallataq, p’unchay qhipa p’unchaykunamanta aswan rimashan, manataq kikin pacha tiempomantachu. Payqa rimasharqan imaynatas papakuna kamachiyqa profeciapimanta rikuchisqa kanman chaymanta; profeta kasqanrayku, huk profetakunawanpas huk yuyayllapi kasharqan. Siki siki hina, siq’i siq’i hina, qhawayniyuq mana kaqkunaqa chinkapunku; qhawayniyuq mana kaqkunaqa qhawayniyuq mana kanku, imachus chay qhawayta sayachin chayta mana yachasqankurayku. Roma qhawayta sayachisqanta yachayqa kawsay wañuymanta yachaymi. Pabloqa, huk profetakunawan acuerdopi kaspas, sut’ichashanmi imachus papal Romata rikuchin, pichus qhipa p’unchaykunapa Roman chayqa, “paypa tiempon” kasqanta. Romaqwan huñusqa profético “tiempo”mi imatachus pichus Roma kasqanta rikuchin.

Kay yachayta qatiqkusun hamuq qillqapi.

Apóstol Pabloqa, iskay kaq cartanpi Tesalonicensesman qelqasqanpi, hatun apostasiata willarakurqan, chaymi papal atiyniyoq kamachiyta sayarichinanpaq karqan. Paymi nirqan Cristopa punchawnin mana hamunanpaq kasqanta, “ñawpaqta urmay huk sapa karqanman hina mana hamuptinqa, hinaspa huchayoq runa rikuchisqa mana kachkaptinqa, chinkaypa churin; payqa tukuy Dios sutichasqa, otaq yupaychasqa kaqkunapa contranpi sayarispas, pay kikinta llapanman wicharichin, chayhinaqa Dios hina Diospa templonpi tiyaykuspa, pay kikinta Dios kasqanta rikuchin.” Astawanpas, apóstolqa wawqe-panankunata willan: “mana allin kaypa pakasqa imayninqa ñanña llamk’ashan.” 2 Tesalonicenses 2:3, 4, 7. Chay ñawpa p’unchaykunallapipas payqa rikurqanña iglesiaman pantaykuna yaykuyta, chaykunataq papado wiñarinanpaq ñanta allicharqanku.

“Pisillamanta pisillaman, qallariypi pakasqa hinallataq ch’inlla, chaymantaqa astawan sut’iman rikurispas, kallpanchakuspa runakunapa yuyayninkuta kamachispa, ‘mana allin ruraypa pakasqa imayna kasqan’ llullachiq, Diosta p’enqachiq llamk’ananta ñawpaqman apaq. Mana yachakuy atina hina pisillamanta, mana ñiqkunapa kustumbrinkunapa cristianokunapa iglesiaman yaykurqanku. Ayniwan allinchakuy chaymanta hinallataq kasqaman hina tukuy munayqa huk tiempollapa hark’asqa karqan, iglesiapa mana ñiq kay pacha kamachikuna uranpi sinchi qatiykachaykunata muchusqanrayku. Ichaqa qatiykachay tukukuptin, cristianokunapa reykunapa wasinkuman hinallataq palaciokunaman yaykuptin, payqa Cristopa, Apostolninkunapapas, pisi-sumaq, humilla kayninta saqerqan, mana ñiq sacerdotekunapa kamachikunapapas pompankuta, hatunchakuyninkutapas rantinpi hap’ispa; Diospa mañakusqankunapa rantinpiqa runapa yuyaychaykunata, tradicionninkunatapas churarqan. Tawa pachak watapa qallariyninpi Constantino sutiuyuqa sut’i mana sut’i tikrasqa cristiano kayninmi hatun kusikuyta paqarichirqan; hinallataq kay pachaqa chiqap kaypa rikch’ayninwan p’istuchisqa, iglesiaman purirqan. Kunanqa ismuy llamk’ayqa utqayllaña ñawpaqman purirqan. Mana ñiq kay, atipachisqa hina rikurispapas, atipaqmi tukurqan. Paypa espiritunmi iglesiata kamachirqan. Paypa yachachikuyninkuna, ceremoniankuna, supersticionninkunapas Cristota qatipakusqanku nisqakunapa ñiyninman yupaychayninmanpas chaqrusqa karqanku.”

“Kay paganismpa cristianismowan tinkusqa chay kuskanakuyqa profeciapi willasqa ‘huchayoq runa’ nisqapa wiñariyninman apamurqa, paymi Diospa contra sayarispas pay kikinman Diosmanta aswan hatun kayta oqarin. Chay hatun llulla religionpa sistemaqa Satanaspa atiyinpa huk allin llank’asqanmi—paypa kallpachakusqanpa huk monumentonmi, tiyanaman tiyaykukuspa kay pachata paypa munayninman hina kamachiyta munasqanman.” The Great Controversy, 49, 50.